

UN IMPORTANT DOCUMENT BISTRITĂEAN DE LA 1366

TEODOR GHIȚAN

După cum bine este știut Bistrița posedă o bogată arhivă veche (azi păstrată la Cluj) organizată în mod cronologic pînă la începutul veacului al XVIII-lea, iar după această dată ea este aranjată pe probleme specifice, în care putem afla diferite fonduri speciale ce provin de la unele familii nobiliare săsești¹.

Studierea acestor fonduri poate lămuri multe lucruri necunoscute cu privire la frământata istorie a acestor ținuturi. Un asemenea fond este acela al familiei Schaller von Löventhal care avea, printre altele, moșii întinse în zona localităților Satu Nou și Petriș, sate ce fac obiectul unui proces purtat timp îndelungat între acestea pentru posesiunea unor păduri.

Adjudecarea se face în mod definitiv numai prin procesul încheiat de magistratul bistrițean cu comisia sa de judecată din 1557, pe bază de mărturii și în special pe baza unui act străvechi al românilor din Petriș din anul 1366². Acest act prezintă un interes deosebit prin faptul că este în legătură cu drepturile comunității românești din satul Petriș (Sfintu Petru)³ asupra unei păduri disputate. Deși sașii din Satu Nou⁴ încearcă să aducă mărturii neconcludente și mistificate, vedem că pînă la urmă prin prezentarea de către românii din Petriș a unui act străvechi (**document cu peceti**), care se transcrie în proces, organele de judecată ale orașului și districtului Bistrița, sînt silite să recunoască și să dea dreptate românilor asupra pădurii în litigiu, determinînd părțile în cauză la împăciuire.

1 A. Berger, fost director al gimnaziului săsesc din Bistrița, bun organizator de arhivă.

2 Regele Carol Robert, poruncește în martie 1311 (1313), Capitlului din Alba Iulia să trimită un martor, care împreună cu trimisul lui, să hotărînicească satul Petriș (Petersfolua), dăruit magistrului Mayus, mare paharnic și Comite de Bistrița, *Doc. Rom. an 1311*, nr. 142, p. 188; Pompei Boca, *File de istorie*, 1, 1971, p. 95.

3 Numele satului Petriș, nu este de origine nemțească sau maghlară, ci de origine latină și vine de la *Petra*, Șt. Pascu, *File de istorie*, 1, 1971, p. 11.

4 Localitatea Satu Nou, este atestată documentar în anul 1332—1334, *Doc. Rom.*, vol. III (1331—1340), p. V); Pompei Boca, *op. cit.* p. 100—101.

Este menționat faptul că actul — **proces** — ce se află în fondul Schaller, privitor la litigiul de mai sus, este copia unui proces scris cu litere cursive în limba latină (1557)⁵: Acest act publicat și interpretat, deși este de o dată mai târzie, copiat în sec. al XIX-lea de către organele oficiale bistrițene, prezintă o importanță deosebită. Pentru identificarea lui am confruntat numele primarilor citați în actele de la 1557 și 1366 cu listele primarilor publicate de A. Berger care corespund întocmai.

Actul-proces de la 1557, dus între localitățile Satu Nou și Petriș, arată în prima parte formarea comisiei de judecată compusă din judele primar al Bistriței — Grigore Daun⁶ asistat de jurații din orașul Bistrița, care la 30 septembrie 1557 se găseau pe teritoriul celor două păduri disputate unde se mai aflau și „bătrîni” și jurații celor două sate implicate în proces.

Discuțiile purtate la fața locului de către comisia respectivă cu privire la drepturile asupra celor două păduri în litigiu, au durat trei zile. Pe lângă cei 36 martori prezentați de către Satu Nou, locuitorii români din Petriș, au prezentat un act autentic de proprietate, **act cu peceți atîrnate** — datat 1366, prin care li se conferea dreptul asupra pădurilor în litigiu. Pentru confirmare, acest important document, a fost citit în comisia respectivă și consemnat în cadrul procesului de la 1557.

Actul de la 1366, transcris în **proces**, este de o importanță deosebită prin faptul că el dezvăluie un alt proces din perioada așezării unor coloniști germani în districtul Bistriței. Cu această ocazie acestora li s-a acordat în stăpînire un **prediu** situat la sud de localitățile Satu Nou, Jelna și Dumitrița numit Husalseifen (tufa iepurelui)⁷. Noii coloniști instalați în grabă numai în mod provizoriu în acest **prediu**, neavînd încă construit satul lor, au început a tăia lemne din pădurea aparținătoare românilor din Petriș. În timpul acela, acest sat așezat ceva mai la munte, era format numai din români — așa cum arată documentul citat mai sus — iar noii veniți, pe baza calității lor de „**oaspeți regali**”, căutau în mod abuziv să treacă peste stările găsite, stabilindu-se în mod forțat alături de satul Petriș unde au început a-și construi viitoarea lor așezare. Locul fixat de autorități — **prediu Husalseifen**, era vatra unui sat ars, în ruine, fapt ce nu convenea noilor veniți. Pentru construcția noului sat — alături de satul Petriș, „oaspeții” au început să-și taie lemnele necesare din pădurea Cușmei ce aparținea românilor din Petriș. Față de acest abuz, în momentul cînd „oaspeții” treceau cu transportul materialelor de construcție prin Petriș, întregul material lemnos a fost confiscat. În felul acesta s-a iscat un grav proces, care a obligat organele orașului și districtului Bistrița să iasă la fața locului și să stabilească drepturile și datoriile fiecăruia dintre cei împričinați.

5 Traducerea integrală a documentului s-a făcut prin bunăvoința lui I. Dani, cercetător la Institutul de istorie al Academiei din Cluj-Napoca, căruia îi mulțumim și pe această cale.

6 A. Berger, *Verzeichnis der Bistritzer Oberrichter*, p. 83. (Lista primarilor orașului Bistrița).

7 Traducere din săsește, vezi — Flurnnahmen, satul Petriș.

În comisia de judecată, în procesul dintre sași și românii din Petriș (1366), intra ca președinte judele primar al Bistriței, Ubalduș Tumels⁸ și doi reprezentanți ai regelui Ludovic al Ungariei, Gașpar Hennele și Simon de Rewel (Frank), precum și alți jurați bistrițeni, ieșiți la fața locului pentru aplanarea conflictului dintre românii din Petriș și sașii din **prediul Husalseifen** — încă fără sat constituit. Locuitorii din Petriș, s-au plîns în fața comisiei că sașii ce aveau repartizat prediul Husalseifen, cu pămînturi și ogoare mai bune ca ale românilor din Petriș și cu păduri de stejar, sustrag fără aprobarea lor, lemne de construcții, de brad, din pădurea Cușmei (Valea Zewdal). Această pădure se afla în dosul muntelui Rîpan (Iacob) întinzîndu-se și spre Răglicița și Calden, aceasta corespunzînd cu delimitarea celei de-a doua păduri disputată în procesul de la 1557. Noii veniți s-au plîns magistratului bistrițean că românii din Petriș le confiscă lemnele de construcții tăiate din pădurea Cușmei. De asemenea, coloniștii din Husalseifen solicitau autorităților bistrițene, ca satul lor să capete aprobarea de a se construi lîngă cel al românilor din Petriș, întrucît locul fixat nu este corespunzător, nepu-lîndu-și construi case obștești sau mori. De asemenea, românii din Petriș sînt nemulțumiți prin faptul că „Teutonii — (adică sașii, n.n.), au încercat să le distrugă teritoriul cît și pădurea din Valea Cușmei pe care ei (românii), o stăpînesc de peste 1000 de ani și pe care ei și strămoșii lor le-au **apărat cu sînge** de-a lungul vremii.

Comisia de judecată după o dezbatere chibzuită, a recunoscut în mod oficial că pădurea din Valea Cușmei este de drept a românilor din satul Petriș **„din vremuri străvechi”, așa cum au fost statornicite lucrurile la venirea hunilor și întărite de către căpeteniile lor**. Deci, această pădure să rămînă pe lîngă satul românilor (Petriș) **căruia îi aparține din vechime, precum adeverește și obșteasca cunoaștere**. Se mai specifică în continuare că dacă colonia teutonică (coloniștii sași), ar crede că nu poate să trăiască fără pădure de munte, să se tragă (mute), mai spre prediul **Dumitrița** — localitate situată mai spre sud de Satu Nou, așezîndu-și acolo vatra viitorului sat. „Oaspeții” au declarat că acum ei se mulțumesc și cu **prediul Husalseifen**, și că nu mai au nevoie de pădure montană, insistînd pe lîngă românii din Petriș, să le permită așezarea vetrei noului sat lîngă a lor. De asemenea, ei promet că în viitor vor aduce lemne de construcție din pădurile lor de stejar mai apropiate.

Comisia de judecată, ascultînd doleanțele celor două părți implicate în conflict, a căzut de acord că o împăcare onorabilă între părți ar fi cea mai dreaptă judecată. În urma acestor demersuri pacea s-a și făcut, bătrînii satului Petriș au acceptat ca vatra satului noilor veniți să fie așezată lîngă a lor **„ca o mărturie a prieteniei lor, cu care ei ca vecini și oaspeți buni ai acestui ținut să-l considere și să-l privească cu dragoste și să-i sprijine”**.

⁸ În lista primarilor dată de A. Berger (op. cit. p. 64), la 1366, primar al orașului Bistrița era Ubalduș Tumels.

Cu ocazia acestei împăciuirii prietenești, coloniștii sași au primit accepiunea românilor din Petriș, care cu timpul a devenit împreună cu satul noilor veniți, un singur sat mixt româno-săsesc, așa cum dealtfel, au mai fost și altele (Dumitrița), primind în dar din partea românilor, dreptul ca timp de șase ani de la această dată, să-și poată tăia lemne pentru construcție din pădurea Cușmei, nestingheriți de nimeni, în scopul construirii bisericii cât și a diferitelor localuri obștești.

În schimbul acestor împăciuirii binevoitoare, românii cer de la magistratul orășenesc și reprezentanții regali, ce erau de față, să li se dea un act de restituire și posesiune a pădurii în litigiu pentru a putea dovedi dreptul lor — stabilit prin acte, în viitor în fața oricui. În felul acesta părțile au ajuns la o înțelegere reală asigurându-se reciproc de sprijin și bună conviețuire. **Toate discuțiile încheiate între părți, au fost consemnate în actul respectiv al magistratului, care s-a întărit cu peceți atirinate, atât de reprezentanții orașului Bistrița, cât și de reprezentanții regelui — Gașpar Hennel și Simon de Rewel (Frank).** În document s-a mai specificat ajutorul tuturor satelor districtului pe care trebuie să-l dea construirii noului sat al „oaspeților”. În document se mai arată și sprijinul ce trebuie acordat oricărei localități din district în caz de calamități, incendii etc.

Concluzii. Publicarea acestui document-proces ne dezvăluie o serie de aspecte din perioada de colonizare a sașilor în regiunea Bistriței. Noii coloniști se așezau de obicei pe baza unor privilegii acordate de către regii Ungariei, așa-zisilor „oaspeți”. La început așezarea acestora s-a făcut pe baza „legii paloșului” brutal, cu dislocări de populație autohtonă românească, care fie că s-a retras spre munți, ocupînd terenuri păduroase, prin defrișări trecînd la organizarea de noi așezări și terenuri arabile, fie că unii din ei au emigrat în Moldova⁹. Exemplu concludent ne este dat de prediul Cușma, unde a fost cîndva o așezare autohtonă, însă cu sosirea noilor „oaspeți”, românii au emigrat în Moldova, lăsînd moștenire pădurea și prediul Cușma, românilor din satul Petriș.

Asemenea stări de lucruri, au dus la o serie de conflicte care în final se terminau prin formarea unor comisii de judecată, compuse din reprezentanții orașului Bistrița, ai regelui, cât și din reprezentanții părților în conflict. Încheierile ce se făceau cu această ocazie, duceau la împăcarea celor două populații, recunoscîndu-se românilor vechimea posesiunii lor de milenii, a unor terenuri și păduri, care au fost apărate de strămoșii lor prin lupte și vărsări de sînge.

Este important de știut că așezarea grupurilor săsești în zona Bistriței — ca dealtfel și în alte părți ale Transilvaniei — **nu s-a făcut pe locuri „pustii” (deserta)**¹⁰ cum au încercat unii istorici rău intenționați să relateze desfășurarea evenimentelor. Grupurile de coloniști, au aflat aici băștinașii acestor locuri, care în primele perioade ale co-

⁹ La 1328, locuitorii satelor Birgău și Ependorf (sat dispărut) iobagi ai conțelui Heniu vor să fugă în Moldova, *Doc.Rom.*, 1328 nr. 5. 512. 1262—1263.

¹⁰ Ștefan Pascu. *op.cit.* p. 11.

ionizării au fost uneori dislocați mai spre munți, sau în perioadele următoare, cum este cazul grupurilor de mai târziu, când noii veniți se așezau alături de români, fie forțat, fie prin bună învoială, cum reiese din unele documente ca cel de la 1366. Satul Petriș, la început separat în două sectoare, a devenit cu timpul sat al districtului saxon. În asemenea sate săsești cu populație mixtă româno-săsească, coloniștii punând stăpânire pe conducerea politică și economică a comunei, treptat au trecut la înlăturarea elementului românesc din administrație. În secolele următoare, deși prezența autohtonilor în viața satului era o realitate, satul mixt era considerat sat săsesc.

Satele mixte româno-săsești de pe Valea Șieului, sau de pe Cîmpie, s-au format mai târziu. Din cauza unor calamități, a unor epidemii sau războaie, pe parcursul vremii, proporția populației din unele sate, din punct de vedere etnic s-a schimbat, unele din acestea devenind numai românești, altele săsești sau maghiare, iar altele continuând a fi sate mixte păstrându-și denumirea veche, în special în zona de Cîmpie. Din acestea putem aminti: Bungardul Săsesc, (Sasz Bongard), Mateiul Săsesc (Sasz Mate), Jimborul Săsesc (Sasz Zombor), Singeorzul Săsesc (Sasz-Szent György), Siniacobul Săsesc (Szent Iakob), Bretea (Szas Brete), Feleac (Sasz Felak), Enciu (Sasz Encs) sau Satu Nou (Sasz Ujfalu). Românii din zona Bistriței, Văii Rodnei cit și cei de pe Cîmpie, în evul mediu, vor ajunge treptat, chiar și cei care se numeau „liberi”, sub stăpânirea și exploatarea alți a nobililor, acolo unde era pământ nobiliar, cit și sub sași, acolo unde satele aparțineau districtului bistrițean. Cei din satele mixte româno-săsești, deși din punct de vedere juridic, erau **egali** și considerați ca avînd aceleași drepturi ca și locuitorii sași, ei (românii) propriu-zis au ajuns într-o dependență economică și socială față de elementul saxon.

A N E X Ă

1557, octombrie 3, Satu Nou

Nos, Gregorius Daun Judex, Osvaldus Faber, Volfgangus Foster Johann Groo, Petrus Rener, Leonhardt Veiner, Gaspar Pelio, Gaspar Budaker, Thomas Kretzmer ceterique Jurati Cives Civiltatis et Districtus de Bistricia (!) notum facimus per praesentes, quibus expedit univiersis, quod coloni de Neovilla, colonos de Villa Sancti Petri et vicissim illos ab duplex inter se ortum discordium Territoriale in Jus vocarunt, nobisque supplicarunt, ut ad Territoria sua egredianus ac facies, discriminum oculis perquireremus, siquae Judicium faceremus. Unde, nosin hoc anno inferius notato, die proxima post festum Michaelis Archangeli huc ad Neovillam egressi sumus, ubi subsequenti die accedentes Seniores et Jurati de Villa Sancti Petri, in facie loci discriminis, talem contra colonos de Neovilla protulerunt querelam: Bene sciunt coloni vicini nostri Neovillani Sylvam hanc inter Villas nostras incipientem ac inter dorsum montis Reiszberg et omnem Buduschel sursum, versus usque ad dorsum ullud, quod a rupe Jacobi versus occasum protrahitur, pedemque suum, in quo sylva vallis Cusma cisamnali conterminat fugientem, ab antique ad Villam suam scilicet Sancti Petri, (pertinere) conatur, tamen eandem occupare (niterentur), invagiantque exinde pecora nostra caprina et taxant nos supra modum. Probationem Juris sui ad hanc sylvam ipsi Petrivillani ad-

ferent nullam, nec usum suum probant, id solum proferent, se eadem suam esse a parentibus suis audivisse. Neovillani probant usum sylvae istius ab immemoriati tempore habitum per triginta sex testes sub Juramentum sumptos. Argumentum etiam id proferunt, quod situs etiam sylvae istius lateralis faciem suam in tota extensione reliquae Territori sui parti vertentis, usum non Petrivillanis, sed sibi offerat. Habita itaque circa hoc discrimen inter nos matura deliberatione talem fecimus sententionem, ut Sylva haec in posterum etiam in possessorio Neovillanorum ad quos illam de Jure et ab antiquo pertinere agnoscimus permaneat. Die subsequenti secundum videlicet post festum Michaelis Archangeli duxerunt nos seniores jurati de Neovilla ad superiorem litem sylvae illius, quam hesternum die percontavimus, locum videlicet a Rupe Jacobi septingentos passus, ubi talem contra de (Villa) Sancti Petri, quorum seniores et jurati praesentes sunt, proferunt querelam: tenent nostri coloni vicini de Villa Sancti Petri sylvam alpestem in superiori hoc limite sylvae nobis hesternum die adjudicatae incipientem, ac per dorsum Montis Reglitze et Kaldu a parte meridionali et dorsum montis Jacobi a parte septentrionali inclusam hinc sursum, versus usque ad culmen Boltzer dictum protrahentem, quam majores avi et patres nostri asque ad annum 1498 pacifice possiderunt, hoc autem anno vicini nostri colonos villae nostrae ab illa prohibuerunt eadem, pro sua declararunt, nosque hodie etiam ab illius usu ercent. In probationem usus sui ante annum 1498 porrigunt coloni de Neovilla actio testimonia colonorum de villis Solna, Vinda, Budak, Minorken, Alba Ecclesia, de Monti Sancti Giorgii, Pagania et Treppen de anno 1518 in quibus 65 testes sub juramento positi affirmant se in anno 1480 et 1492 pre aedificiis Neovillanorum ecclesiasticis et temple combustis omnia ligna pinea a sylvae hac libere vexisse. Argumenta proferunt: **1-mo**, quod extirpaticium in meridionali latere Rupis Jacobi existens et Steinau vocatum olim per colonum Neovillanum Jacobum Bentsch extirpatum, hodie ad huc haeredit hujus familiae sit: **2—o**, quod Villa Sancti Petri sylvam suam alpestem trans dorsum Reglitze et Kaldu versus Villam Valthera sat longae extensionis habeat. **3—o**, quod cum Neovilla cum Villa Sancti Petri tam prope situata sint, ut una villa esse videatur, incredibile sit, ut Villa Sancti Petri in parte alpestri tot et tantas, Neovilla autem quae non minus, suam illa Villa alpestris esset, nihil ibidem possessorii habet. **Unde si sylvam, quam e sylvae vallis haeredum Schallerorum precariae ad incertum tempus a Senatu erga taxam usuarent (prout rumor esse) repeli contigeret, id eveniret quod ne primum quidem, unde vehant habituri sint.**

Coloni de Villae Sancti Petri respondit: se potimo scire, non solum aedificia, ecclesiastica, sed totam villam querulastium memoratis annis combustam lignis pineis e sylvae hac, quam quererent aedificatam fuisse, imo id quoque, quod ipsi coloni de Neovilla, ob olim usque ad annum 1498, uno continuo, sylvae istius pacificum usum habuerint, quod autem beneficium hoc ex indulto majorum et antecessorum suorum in antea quidem a Vlaccis Villam suam inhabitantibus ante, quam in partes Transalpinas migrassent, postea ab avis et proavis hic habuerint pro que ad templum suum quotannis duas marcas Argenti solverint, ea quod illi ipsi coloni de Neovilla ab usu sylvae istius cum fine anni 1498 ex eo sponte praestiderint, quad terne a senatu, e Vale seu Praedio Kusma (qui id pignore aquisiverat) illam, quam nunc tenent, sylvam alpestem trans et cis ivum Buduschel sitam cum hac quam quaerent in tota linea a Rupe Jacobi usque Boltzer conterminantem, illa multo meliorem, erga similem durum marcarum argenti taxam obtinerint, se id, cum ecclesiae suae Annalem per Plebanum quondam Theodosium conscriptae et per Plebanos Thomam, Achatium, Martinum et Franciscum continuatae combustatae sint, praeter testimonium moderni Plebani sui Dominici juramento etiam decem seniorum suorum, qui haec omnia e dictis annalibus sibi quotannis perfectis intellectissent, probare paratos esse. Coloni de Neovilla juramentum oblatum acceptare nolunt. Unde coloni de Petrivilla petunt, ut ulterior, in hoc discrimine progressus profertur quosque homines sui pro perquirendis in arca sui civitate locata, expediendi reduces fuerint-interim antem sylvam hanc circum reambulare ac oculari etiam percontatione disjudicare velimus, quod situs etiam sylvae istius Neovillanis ne aditum quidem aliter nisi vel per Villam Sancti Petri vel per Vallem Kusma admittat. Ivimus itaque e loco ubi congregati fuimus, qui est in superiori parte dorsi montis Reiszberg et a Rupe Jacobi septuagentos passus ordinarios dis-

tat, directe ad dorsum Montis Reglitz, indeque in dorsi istius continuatione sursum, versus orientem ab et per dorsum Kaldu ad culmen Boltzen dictum, inde reversum facientes quasi inter occasum et septentrionem directa linea ad pedem orientalem Montis Jacobi prope rivum Budușel initium capitis scadentes in pede hoc ascendimus ad dorsum ejus perque elevationis (correct-elevationem) ejus ad Rupem Jacobi, indeque in eodem dorso ulterius eundo et dorsum montis Reiszberg sumendo, iterum ad locum unde moveramus, accessimus, ac taliter circumambulationem nostram finivimus. Hac sunt igitur per quas ivimus sylvae istius in discordio existentis limites. Die subsequente, dum homines colonorum de Petrivilla nondum appulissent respondant eidem Petrivillani ad argumenta Neovillanorum prodata sequenti:

1-mum: verum est, quod extirpaticum sub monte Rupe Jacobi existens et Steinau dictum per Jacobum quodam Bentsch seu Bensch extirpatum est sed quis e Neovillanis negare poterit hunc Jacobum Bentsch colonum villae Sancti Petri fuisse, que talem locum hunc extirpare, ac tandem cum secundam uxorem Eszteram sororem plebani Neovillani, Michaelis duxisset et transivisse.

Ad 2-dum. Est utique sylvae nostra in plaga alpestri non exiguae extensionis sed habet ipsi etiam Neovillani superabundentem, non in aplibus, sed in leniori aëris iteris plaga existentem, eamque majori ex parte quereinam. Alioquin hic non est alia questio, nisi cuius sit sylvae de qua agitur:

Ad 3-tum, quem admodum nos a parentibus et avis nostris audivimus, ita et ipsos vicines nostros a parentibus et avis suis audivisse, speramus, villam suam non solo nomine, sed etiam re ipsa novam esse. Olim enim multo inferius in loco qui Husalseifen nominatur fuisse, unde Neovillani villam suam tanto minus pro alpestri iudicare posent, quod territorium illorum multo inferius quam nostrum prope nempe villam Solna (:qui etiam inferiorem partem, quam colere, quia remota est, grave possunt, in pignus transposuerunt) protrahitur. Praeterea, unicum hoc argumentum jus nostrum quod ad hanc sylvam habemus in totum probat, quod vicini nostri Neovillani anno 1498 a senatu ex Valle Kusma sylvam quod nunc usuant alpestrum cis et trans rivum Budușel existentem, et cum hac, quam quaerunt, in toto linea per quam reversi sumus contemnantem, erga annuam taxam adquisiverunt. Si enim propriam sylvam in parte alpestri nunquam habuissent, non fuisset cur aliam erga taxam acquisiverint. Appulsis interea hominibus Petrivillanorum a civitate, iidem coloni de Villa Sancti Petri in probationem juris sui ad sylvam hanc habiti, (litterae) in pendenti roboratae de anno 1366, cuius tenerem ad petitium ipsorum colonorum de Petrivilla ex integro litteris his inserendum deliberavimus, qui sequens est:

Nos Ubaldus Tumels Judex, Gasparus Hennel, Simon de Frank et Petrus de Revel ceterique cives jurati civitatis de Bistricla memoriae damus per praesentes, quibus scitu necesse est universis, quod inter Blaccos de Villa Sancti Petri et Teutones ad Praedium Husalseifen in circulo villarum de Bistricla habitarem advenas grave discordium exortum fuerat, quod dividendum et pro iusto componendum a serenissimo rege nostro domino Ludovico, pro nunc, inter felicissimos lares nostros commorante nobis commissum est. Teutones advenae querellam ponunt, Blaccos de Villa Sancti Petri sylvam alpestram inter dorsum montis Ripam, in culus culmine rupes faciem praecipitii in Vallem Zevdal vulgo Kusma vertens existit, mutamque vallis istius meridionalem suppleat, et inter aliud Dorsum Montis supra Villam Blaccorum existentis Reglitz dictam inclipientem, hincque inter superiorem dicti montis Ripam ad orientem vergentem, pedem et dorsum monti Kaldem sursum, versus usque ad culmen Bolcina protrahentem quin extruenda villa assignato adjectisset cedere non velle, sibi que pinos quas pro erigendis domibus exinde vexissent dum per villam eorum venissent admississe. Blacci de Villa Sancti Petri aegre ferunt ut Territorium suum ultra Mille Annos possessum per se et majores suos multis vicibus sanguine redemptum, dissiptetur, ac pars illius pro melliori emolumente advenarum Teutonim Praedio illis assignata, sylvis praecipue quercinis, pratibus item et agris, suis multo mellioribus abundantibus adjiceretur ac incorporetur. Praeterea Blacci id etiam aegre ferunt, quod Teutones Villam non illuc, ubi olim fuisse notorium sit et e rudieribus videre sit prope Villam Solna, sed in continentem villae suae locare vellint, unde multas injurias, dauna et praepjudicia se de ipsis passuros fore, facile praevidere sit. Circa quod discordium maturo inter nos nacto consilio, justum et aequum esse invenimus, ut cum territorium.

Limites ingressu ad hunc Hunnorum desinatae et per Duces eorum sancitae sint invariables, immutabiles, Sylva haec maneat penes Villam Blaccorum cujus ab antiquo fuisse, et situs, et publica notitia demonstrat, Teutonica vero seu Germanica haec si se absque sylva alpestri subsistere non posse putaret, conferat se ad praedium Valtera, ibique villam suam collocet, quia vero Teutones declarant se cum praedio Husalseifen ettabsque sylva alpestri curantari id solum expetere ut villam suam ad prioris villae, sed penes Villam Blaccorum locare permutantur (permittuntur), locum et enim illum, in quo villam olin fuisse, rudera ostenderent, nec pro erigenda mola, nec pro templo, aliisque aedificiis communibus et privatis idoneum; illum vero largius in planitiem extensum protalibus aedificis oportuniorem, imo et sylvis (sylvam) unde ligna aedificiallo quercina et cremalia fagina adductari (adductasi) sint, propiorem esse. Visum est nobis locum pristinae Villae Praedii istius percontare, quem percontatum, ita quidem constitutum esse invenimus, ut quantum idem respectu mole aliorumque emolumentorum paulo minus idoneus (idoneum) esse videatur, quam ille quem Germani seu Teutones pro sede villae destinarunt, tantum cum majori commodo connexus (connexum) sit, dum non solum ad inferiorem, que est fertilissima Praedii partem, sed ad aream etiam emporialem civitatis multo propius propendeat. Ne tamen hospitum istorum animi in re justitiam nihil promente aurore afficiantur, conceditur desiderium ipsorum et ultra voluntatem Blaccorum Villam suam penes Villam Sancti Petri collocandi quibus discordiis taliter compositis, incendunt Blaccorum de Villa Sancti Petri seniores et offerunt nomine omnium colonorum suorum Teutonibus in testimonium amicitiae, qua ipsos ut vicinas suos et provinciae istius hospites, amore amplecti et sublevare cuperent, gratis tot ligna pinea e sylvis suis, quod pro extructione totius villae suae una cum oratorio et aliis aedificiis communibus indigere ipsos continget inter sex annorum cursum vchenda, id solum a nobis petentes, ut in sui et posteritatem suarum securitatem, super toto acta hoc restitutionis et reincorporationis superioris descriptae sylvae, per hominum Comitem Bistrici — eusem e territorio suo evulso literale documentum et testimonium, sibi extradare velimus. Teutones seu Germani Blaccis pro amicabili offerro hoc magnas dicunt gratias illisque suas etiam vicissimis devovent amicitiam et servitia. Postquam haec omnia, quae in serie litterarum istarum nos egisse perquisivisse, invenisse, judicasse et disposuisse annotavimus, Serenissimus rex noster cujus culmini illa medio confratrum nostrorum Gaspari Hennel et Praedialis Simonis de Frank reportavimus, bene et juste acta et facta esse declarasset, huicque declarationi id adjicisset, ut Germanis advenis in aedificatione villae suae omnium villarum ad Civitatem hanc pertinentium vires in auxilium dentur, taleque multum auxilium inter dictae villas dum unam alteramque igne aut diluvio dauna pati contingeret, de hinc, semper exerceatur. Nos litteras has sigillo nostro publico munitas Blaccis de Villa Sancti Petri in perpetuum rei jurisque villae suae ad descriptum sylvam habiti memoriam extradeditimus Bistricii die septima festi Corporis Christi. Anni Millesimi Trecentesimi Sexagesimi Sexti. Coloni de Neovilla visis et auditis his nec contra firmitate nec contra contenta litterarum istarum pront nec contra repulsionem argumentorum suorum per Petrivilanos factas, quiquam proferant. Unde nos sylvam hanc de iure et ab antiquo ad Villam Sancti Petri pertinere invenientes, eandem et per hanc sententiam nostram dictae villae relinquimus, adjudecamus, damus et tribuimus, in omne aevum possidendam et tenendam vigore et testimonio litterarum istarum in quator paribus confectarum et sigillo nostro publico roboratarum.

Datum Neovillae die quarta post festum Michaelis Archangeli, Anno Salvatoris Millesimo quingentesimo Quinqua ginta septimus.

L. S. 1558, septembrie 16, Bistrița

Quod nos Jurati Provinciales Depertinentiae seu Districtus de Bistricia sententiam hanc metalem in liberem Provinciae nostrae metalem inferri curaverimus, id ipsam appensione sigillo nostri provincialis testificamus. Datum in civitate Bistriciensis die 16-ma Septembris Anni Millesimi Quingentesimi Quinquagesimi octavi.

1557, octombrie, 3, Satu Nou

Noi, Grigore Daun, Osvald Făurarul, Lupu Pădurarul, Ioan Groo, Petru din Leonhard Podgoreanul, Gaspar Pielarul, Gaspar din Budac, Toma Kretschmer (Cojocarul) și ceilalți pîrgari jurați ai orașului și Districtului Bistriței, prin cele de față dăm de știre tuturor cărora se cuvine, că colonii din Satu Nou au chemat în judecată pe colonii din satul Sfîntului Petru și aceștia la rînd pe aceia din cauza cerței teritoriale iscate între ei din două motive și ne-au rugat pe noi să ieșim pe teritoriile lor, și la locul de ceartă, și cu ochii noștri să cercetăm și astfel să facem judecata. Drept aceea, noi, în acest an mai jos amintit (insemnat), în prima zi după sărbătoarea lui Mihail Arhanghelul (30 sept.) am venit aici în Satu Nou, și acolo venind și bătrînii și jurații din Satu Nou și Sfîntul Petru, la fața locului pentru care se ceartă și care au împotriva colonilor din Satu Nou, următoarea plîngere: știu bine colonii vecini ai noștri din Satu Nou, că pădurea care începe între satele noastre și duce printre Dosul muntelui Reisberg și printre piscul Budușel sus pînă la dosul acela, care de la stînga lui Iacob se trage înainte către apus și către piciorul acestei stînci, unde această pădure se învecinează cu pădurea Văii Cușmei dincoace de pisc, că (această pădure) din vechime (ține) de satul lor, adică de satul Sfîntu Petru, totuși (au îndrăznit), să o ocupe și alungă afară din ea vitele noastre caprine și ne taxează (globește) peste măsură.

Pentru dovedirea dreptului lor la această pădure acei din Sfîntul Petru nu aduc nimic și nu dovedesc nici folosirea lui ci au spus numai singurul fapt că ei au auzit de la părinții lor că această (pădure) este a lor. Cei din Satu Nou dovedesc că folosința acestei păduri o au din vremuri imemorabile aducînd (punînd) mărturisirea a treizeci și șase de martori. Au mai adus și acel argument că însăși așezarea laterală a acestei păduri, întorcîndu-și fața (poziția) ei în toată extinderea a următoarele părți a acestui teritoriu, folosința se oferă lor și nu celor din Sfîntu Petru. Astfel prezentîndu-se diferendul în jurul acestui (argument), printr-o chibzuită hotărîre am făcut următoarea judecată (sentință) (decizie): ca această pădure să rămînă și pentru viitor în stăpînirea celor din Satu Nou, precum ne-au convins că ea după drept, din vechime a aparținut lor. În ziua următoare, adică în a doua zi, după sărbătoarea Arhanghelului Mihai (1 octombrie, bătrînii și jurații din Satu Nou ne-au dus la limita superioară a acelei păduri, de care am discutat în ziua de ieri, adică pe locul care este la șapte sute de pași depărtare de la Stînga lui Iacob, unde de față fiind și bătrînii și jurații, împotriva colonilor din Sfîntu Petru au depus această plîngere: vecinii noștri coloni din satul Sfîntu Petru țin pădurea de munte, care începe din marginea de sus a pădurii noastre adjudecată nouă în ziua de ieri, înconjurată de dosul Muntelui Răgla și Cald din spre miază-zi și de dosul Muntelui lui Iacob din spre miază-noapte, (și) care merge înainte de aici în sus pînă la culmea Boltzer, care (pădure) de munte a fost posedată nestingherit pînă la anul 1498 de către străbunii și părinții noștri și (care pădure din anul acela însă vecinii noștri i-au oprit s-o folosească spunînd că este a lor și ba chiar astăzi pe noi ne împiedecă în folosința acestei păduri).

Pentru dovedirea folosinței ei înainte de anul 1498 colonii din Satu Nou aduc opt documente de mărturie a colonilor din satele Solna (Jelna), Vinda (Ghinda), Budac, Albeștii Bistriței, Viișoara (Beșineu) Sfîntu Gheorghe (Singerzu Nou) și Târbuiu, din anul 1518, în care 65 de martori supuși la mărturie au afirmat că ei în anii 1480 și 1492 pentru clădirile bisericesti (arse) și pentru biserica arsă din Satu Nou, au cărat slobod din această pădure lemne de brad. Ei au adus argumentele următoare:

1. A fost defrișată de către colonul din Satu Nou, Iacob Bentsch și care pînă acum a fost moșia familiei acestuia.

2. Că satul Sfîntu Petru, își avea pădurea sa de munte ce avea o întindere destul de lungă, trecînd prin dosul Răgla și Cald înspre satul Valtera.

3. Că deoarece Satu Nou fiind atît de aproape de satul Sfîntu Petru încît par a fi un singur sat, trebuie să fie de necrezut ca satul Sfîntului Petru să aibă în partea muntoasă atîta (pădure), iar Satu Nou, care nu este mai mic decît acel sat de munte, să nu aibă acolo proprietate (pădure) de loc. **De aici (rezultă) dacă nu s-ar cuveni să**

se ceară înapoi pădurea pe care din partea Văii Schallereștilor prin rugăminte pe timp nelimitat să fie folosit în schimbul unei taxe anuale (cu îngăduința) senatului, precum este zvonul, ar reieși că nu aveau de unde să ceară nici un fel de lemn de brad.

Colonii din satul Sfintu Petru răspund: că știu foarte bine cum nu numai clădirile bisericești, ci tot satul a păritorilor (Satu Nou) a ars în anii amintii și a fost construit din lemne de brad din această pădure, pe care o cer și pe deasupra că acei coloni din Satu Nou (de odinioară) până în anul 1498, au avut folosința acestei păduri nestingerii, fără întrerupere, și care beneficiu (folos) din îngăduința strămoșilor și a antecesorilor lor, de la românii care locuiau în satul lor încă înainte de a fi trecut în Țara Românească (Moldova), iar apoi de la moșii și strămoșii lor l-au avut astfel: că la biserica lor au plătit două mărci de argint, din motivul că ei înșiși colonii din Satu Nou care de la folosirea acestei păduri la sfârșitul anului 1498 au profitat nesiliți, deoarece aceea pădure de munte din Valea sau Prediul Cușma, a cărui folosire a obținut-o prin zălogire și pe care o mai țin, fiind așezată dincoace și peste riul Budușel, împreună cu această parte, care se termină într-un singur șir de la Stinca lui Iacob și până la Boltzer, care este de o calitate cu mult mai bună, au obținut-o de la senatul (orașului) Bistriței în schimbul unei taxe asemănătoare a două mărci de argint, și despre care fapt ei sînt gata să dovedească înafară de jurământul parohului actual al satului Domini cu (mărturie) a zece bătrîni ai lor, care toate acestea le-au aflat din anele bisericii (acum) arse, întocmite de parohul Teodosie de odinioară și continuate de către parohii Toma, Acatie, Martin și Francisc, dar care (pînă la ardere) le-au fost citite în fiecare an. Colonii din Satu Nou nu au vrut să accepte (jurământul) oferit. La aceasta, colonii din satul Sfintului Petru cer ca dezbaterea în continuare a acestei pricini să se amîne pînă cînd oamenii lor trimiși pentru cercetare în lada lor (arhivă) aflată în oraș se vor întoarce. **Pînă atunci însă am vrut să holărnicim această pădure și să o vedem (sortăm, examinăm) prin întrebări, precum și să aflăm că însăși așezarea acestei păduri nu permite celor din Satu Nou intrarea în ea decît numai prin Satul Sfintu Petru sau prin Valea Cușmei. Am pornit deci de la locul unde eram adunați, care este partea de sus a dosului Muntelui Reisberg și care este la o distanță de șapte sute de pași obișnuiți de la Stinca lui Iacob, pînă la dosul Muntelui Răglița și de aici în continuarea dosului acestuia (am mers) în sus spre răsărit pînă la și peste dosul Caldu pînă la culmea zisă Boltzen, și de aici făcînd o întoarcere, între apus și miazănoapte, în linie dreaptă ne-am dus la piciorul din răsărit al Muntelui lui Iacob, aproape de riul Budușel, aproape de începutul botului dealului ne-am urcat pe acest picor (de deal) și pe ridicătura lui (urcușul său) la Stinca lui Iacob; și de aici pe acel dos, mergînd mai departe și apucînd dosul Muntelui Reisberg am ajuns din nou la locul de unde am pornit și astfel am terminat holărnicirea noastră.**

Acestea sînt deci hotarele acestei păduri pentru care se ceartă și pe care (hotare) am mers. În ziua următoare pînă cînd oamenii din Satul lui Petru încă nu s-au reîntors (de la oraș, fiind plecați pentru aducerea documentelor), acei Petrifeleni au răspuns în felul următor la argumentele celor din Satu Nou :

La I-a : este adevărat că imaşul (defrișarea, pășunea) aflătoare sub muntele Stinca lui Iacob și numit Steinau (Cimpul Pietrii) a fost defrișat de către Iacob Bentsch sau Bensch de odinioară, dar cine poate să nege dintre cei din Satu Nou, că acest Iacob Bentsch a fost colon din satul Sfintu Petru, care defrișînd acest loc și pe urmă luînd o a doua soție a sa, pe Estera, sora parohului din Satu Nou, a murit (sau a dus cu sine acest loc?)

La II-a : pădurea noastră în partea muntoasă în orice caz nu este de o întindere mică, dar și ei însăși din Satu Nou au (pădure) supraabundentă, nu în munti, ci care se află în partea mai netedă, de o valoare mai bună, de stejar. Dealtfel aici întrebarea nu-i alta decît numai că a cui să fie pădurea în litigiu.

La a III-a : sperăm, că precum noi am auzit de la strămoșii și părinții noștri, că satul lor (Satu Nou) a fost nou, nu numai (reiesit din denumirea lui, dar și de fapt, tot așa trebuia să fi auzit și vecinii noștri de la strămoșii și părinții lor că) odinioară (satul lor) a fost cu mult mai jos, în locul care se numește **Husalseifen**, pentru care (motiv) cei din Satu Nou, nu pot să considere satul lor ca pe un sat de munte, cu

atit mai puțin cu cit teritoriul lor se prelungește mult mai la vale ca cel al nostru, adică lângă satul Solna (Jelna) partea inferioară a (cărui teritoriu) din cauza depărțării neputînd să o lucreze numai cu greu, au zălogit-o. Pe lângă toate acestea, singurul argument, că vecinii noștri din Satu Nou, în anul 1498, în schimbul unei taxe anuale au obținut de la senatul (Bistriței) pădurea muntoasă din Valea Cușmei, dincoace și dincolo de riul Budușel, pe care o folosesc: acuma și care se învecinează cu aceasta pe care o cer, în toată întinderea pe care ne-am întors (cu prilejul hotărîrii mai sus amintite), dovedește dreptul nostru pe care îl avem la această pădure.

Intorcîndu-se între timp din oraș, oamenii celor din Petriș acei coloni din satul Sfintu Petru, pentru dovedirea dreptului lor pe care îl au la această pădure (ne-au înfățișat o scrisoare) întărită cu (peceti) atîrnate, din 1366, al cărui cuprins, la cererea acelor coloni din satul lui Petru, am hotărît să-l inserăm în aceste scrisori prezente, care este următorul :

1366, iunie, 10, Bistrița

Noi Ubalduș Tumels, judele, Gaspar Hannel, Simon de Frank și Petru de Revel și ceilalți pîrgari jurați ai orașului Bistrița, dăm de știre tuturor căroro cunoașterea le este necesară că între românii din satul lui Sfintu Petru și teutonii veniți (stabiliți) în prediul Husalseifen din cuprinsul (incinta, districtul) satelor aparținătoare Bistriței, s-a ivit o grea neînțelegere, pentru a pune capăt acesteia și pentru a ajunge la dreaptă învoială, nouă ni s-a dat poruncă de la preainălțatul nostru rege, domnul Ludovic, care acuma se află printre cele mai fericite ale casei noastre. Teutonii oaspeți (advense, venetic) au depus plîngerea că românii din satul Sfintu Petru, nu vor să le îngăduie să ia lemne pentru construirea satului lor hărăzit (stabilit) din pădurea de munte, dintre dosul muntelui Ripan pe vîrfu cărui se află stîncă ce-și întoarce fața sa prăpăstioasă (abruptă) spre Valea Zevdeal: numită în limba poporului Cușma și acoperă (strică, umple) semnul de hotar dinspre miază-zi al acestel văi și între dosul celalalt al muntelui ce se află deasupra satului românilor, numită Răglicița și care aici între piciorul de sus al zisului munte Ripan ce se orientează (îndreaptă) înspre răsărit și între dosul muntelui Calden se prelungește în sus înspre culmea (Boltzen (Bolțina) sau mai plins teutonii) pentru faptul că pe cînd veneau prin satul lor (cei din Sf. Petru) le-au luat (confiscat) brazii pe care ei i-au cărat de aici (din pădure) pentru ridicarea caselor lor. Românii din satul Sfintu Petru au luat în nume de rău ca teritoriul lor să fie împrăștiat (distrus), deoarece ei îl au de peste o mie de ani și pe care ei l-au apărut de multe ori cu sîngele, atit ei cît și strămoșii lor, și (pentru că) acea parte (a pădurii) și hărăzindu-li-se prediul, cu păduri mai ales de stejar, rituri, (pășuni), precum și pămînturi arabile mult mai bune și mai abundente, să fie anexate și înglobate spre cîștig mai mare teutonilor oaspeți (advense, venetici). În afară de aceasta românii mîhniți au mai spus că teutonii nu au vrut să-și așeze satul lor acolo unde a fost odinioară, precum trebuia să se știe și să se vadă dealțul după ruine. În apropiere de satul Solna (Jelna), ci în vecinătatea satului lor, din care cauză este ușor de prevăzut că multe nedreptăți, pagube și daune trebuia să fi suferit ei. În privința căreia neînțelegeri, după ce am ținut o chibzuită consfătuire între noi, am găsit dreptă și după rînduiala legii, ca hotarele teritoriului în cauză, să rămînă neschimbate și neosebite (așa) cum au fost ele statornicite (stabilite) pînă la venirea hunilor și întărite de către căpeteniile lor. Această pădure să rămînă pe lângă satul românilor, căreia îi aparține din vechime și (precum) dovedește așezarea (ei) precum și obșteasca cunoaștere, iar această colonie teutonică sau germană, dacă crede că nu poate să trăiască fără pădurea montană să se tragă la prediul Valter și să-și așeze ei acolo satul. Deoarece teutonii au spus că se vor mulțumi cu prediul Husalseifen și fără pădure alpestră, au cerut numai atita să li se permită așezarea satului lor nu pe rămășițele (ruinele) satului de mai înainte, ci lângă satul românilor și anume pe locul unde a fost satul odinioară. În locul unde sînt dărîmăturile nu este corespunzător nici pentru ridicarea de mori nici pentru biserică și pentru alte clădiri obștești și private, dar locul cel întins pe șes mai mult, este mai apt pentru astfel de clădiri, iar pe deasupra și pădurea pe unde se aduc (cară) lemnul de stejar de clădit precum și de fag pentru foc sînt mai aproape. Văzînd noi că locul prediului, satului de odinioară tre-

buie cercetat, iar noi cercetindu-l am găsit că el este de așa natură că atit în ceea ce privește moara și alte foloase, este cu atit mai puțin corespunzător de cit acela pe care germanii sau teutonii l-au destinat pentru vatra satului lor, este legat nu numai de un mai mare folos în măsura apropierii părții de mai jos, care este foarte roditoare dar și în considerentul (măsura) prin care și piața orașului este mai aproape. Totuși ca inimile acestor oaspeți, în privința dreptății să nu fie rânite de nici o apăsare a nemulțumirii, li s-a îngăduit dorința lor ca satul lor să fie așezat lângă satul Sfintului Petru, împotriva voinței românilor. Acestor aplanări de neînțelegeri își dau consimțământul bătrînii românilor din satul Sfintu Petru și în numele tuturor coloniilor, spre mărturia prieteniei lor, cu care ei ca pe vecini și oaspeți ai acestui ținut să-i considere și doresc să-i îmbrățișeze cu dragoste și să-i sprijine, și oferă teutonilor (permisiunea) ca să poată căra timp de șase ani, gratuit atita lemn de pin din pădurile lor, de cit au și nevoie pentru construcția întregului lor sat, împreună cu locul de rugăciune și alte clădiri de folosință obștească, cerind de la noi numai un singur lucru, ca pentru siguranța lor și a urmașilor lor, despre întreg acest fapt al restituirii și reincorporării pădurii subscrise, smulse din teritoriile lor de către comitele Bistriței, să binevoiască a le da o scrisoare doveditoare și mărturisitoare. Teutonii sau germanii pentru această ofertă prietenească au adus multe mulțumiri românilor și în schimb din partea lor le-au încredințat dovezi de prietenie și serviciile lor. După toate acestea, pe care noi le-am consemnat în rîndurile acestor scrisori (de mărturie) așa cum au avut loc, sau cum le-am cercetat, le-am găsit, le-am adjudecat și le-am predat preainălțatului nostru rege, al cărei înălțimi prin noi am raportat, prin confrății noștri Gaspar Hennel și predialul Simon de Frank, a spus că sint bine și just făcut și întocmit, iar acestei declarații am mai adăogat, că germanilor (advense, venetici, oaspeți) pentru zidirea satului lor, să li se dea în ajutor puterea tuturor satelor aparținătoare acestui oraș, și (că) această intrajutorare reciprocă dintre așa-zisele sate să se practice de acum înainte întotdeauna, cînd una sau alta dintre ele ar ajunge să sufere pagube din cauza focului sau din cauza inundațiilor. Scrisoarea noastră de față întărită cu sigiliul nostru public, noi am emis-o românilor din Sfintu Petru, în amintirea veșnică a faptului și dreptului lor la pădurea descrișă. Dată în Bistrița la a șaptea zi a sârbătoarei Trupului lui Hristos, anul una mie trei sute șasezeci și șase.

După ce coloniile din Satu Nou au văzut și auzit acestea, nu au spus nimic nici împotriva tăriei, nici împotriva conținutului acestei scrisori și nici împotriva respingerii argumentelor lor, făcute de către Petrifăleni. Drept aceea noi aflînd că această pădure, de drept și din vechime a aparținut de satul Sfintului Petru, pe care și prin această hotărîre (judecată) a noastră o lăsăm, o adjudecăm, o dăm, o acordăm numitului sat, pentru a o ține și pentru a o poseda prin puterea și mărturia acestei scrisori întocmite în patru exemplare și întărite cu pecetea noastră obișnuită. Dat la Satu Nou, a patra zi după sârbătoarea Arhanghelului Mihail, anul Mîntuitorului una mie cinci sute cincizeci și șapte.

1558, septembrie 16, Bistrița

L. S. Noi Jurații Provinciali din Ținutul sau Districtul Bistriței, adevărim că noi am avut grijă ca această sentință de hotărnicire să o trecem în registru hotărnicirilor a Provinciei noastre.

Dat în Bistrița, a șaisprezecea zi a lui septembrie, anul una mie cinci sute cincizeci și opt.

Explicații suplimentare date de către traducător :

Acest document este o copie de pe la începutul sec. al XIX-lea. Formatul este de 8 pagini; textul fiind scris pe șapte pagini. Pe dosul actului există o însemnare de numerotare a actului de la mijlocul sec. al XIX-lea: șase tăiat și nr. șapte. Pe coperta din sec. al XIX-lea cifră cu creion albastru 13. Arhiva orașului Bistrița, Fondul Schaller, Fasciculul II, a, 174 a, b.

UN IMPORTANT DOCUMENT DE BISTRIȚA DE L'ANNE 1366
RESUMÉ

Par un vieux procès errigé par le magistrat de Bistritza médiévale entre deux villages improcessuées : Petriș (village roumain) et Satu Nou (village saxon), par les déclarations des paysans roumaines, nous avons l'occasion de trouver les vieux droits millénaires des roumains de village Petriș sur une bois héritée dans la Vallée de Cușma, confirmés aussi par les chefs hunns au temp de leur occupation migratoire.

Le procès, de 1366 et 1558, sur cet bois entre les roumains autochtones et les colonistes saxons (récemment arrivés au district de Bistrița) a cause d'entrée des colonistes saxons dans les bois des roumanis sans permission, pour gagner le material de construction, est terminé par la paix des adversaires, avec la permission donnée aux colonistes saxons d'utiliser le bois disputé pendant six années pour la construction de nouveau vilage des saxons a côté de village roumaine. C'est un très imporaant acte-document sur la colonisation des saxons au région de Bistrița médiévale.